ئەوانەی کە هەمیشە قوربانی دەستی جەنگ و قەیرانەکانن ... زاهیر باهیر

کۆرۆنا کە قەیرانێکی ئابووریی قووڵی دروستکردووە و بریتانیا لە دوای ساڵی 1932 وە بەخۆیەوە نەبینوە هەر وەکو هەمو قەیرانەکانی دیکە زیاتر لە سەری کرێکاران و هەژاران و خەڵکانی ئاساییدا شکاوەتەوە و دەشکێتەوە. هەمیشەش لە قەیران و جەنگەکانا ئافرەتان و پیر و پەککەوتە و منداڵان لە ڕیزی پێشەوەی قوربانییەکانەوە بوون.

ئەمڕۆ لە بریتانیا و لەسەردەمی کۆرۆنەدا دیسانەوە زیاتر لە هەمووان ئافرەتانن کە پشکی شێری ئەم قوربانییە پێکدەهێنن نەك لەیەك لاوە بەڵکو لە زۆر لایەنەوە.

لە کاتێکدا کە یاسای یەکسانی لە کرێ و موچەدا لە بریتانیا لە 29/05/1970 بڕیاری لەسەردرا، دەبوایە ئەو بۆشاییەی موچە یاخود کرێی کە لە نیوانی ڕەگەزی پیاوان و ژناندا هەیە وردە وردە بنەبڕ بکردایە، کەچی پاش 50 ساڵ هێشتا لە زۆربەی شوێنەکانی سەرکاردا ئەو بۆشاییە بە ڕێژەی لە سەدا 15 هەر ماوە.

لە قەیرانە داراییەکەی 2008 دا کە هەتا دەستپێکردنی کۆرۆنا-ش لە بریتانیا هەر بەردەوامبوو، لە سەدا 86 ی کارایی بڕینی بیمەکان و دەرکردنی کرێکاران لە کارەکانیان، لەسەری ژناندا شکایەوە.

هاتنی کۆرۆنا و قەیرانی ئابووریی بە دوایدا ئەوەشی کە لە 50 ساڵی رابوردوودا کرا، لەوە دەکات گەر هەمووی لە دەست نەچێت ئەوە بەشی زۆری لە دەستبچێت.

ئەمڕۆ ئافرەتان لە بەشی باڕ و کەفی شۆپ و چێشتخانەکان و هۆتێلەکان و شوێنەکانی بەشی گەشتیاریی و هێڵەکانی فڕین و خزمەتگوزارییدا لە سەدا 67 کەی پیاوانی کرێکاران پێکدەهێنن، لە کاتێکدا کە کۆرۆناش ئەم بەشەی زۆر باش کوتاوە لەوە ناکات هەتا بەهاری ساڵی ئایندە، 2021 ، دۆخەکە بگەڕیتەوە باری ئاسایی، کەواتە لێرەشدا هەر ژنانن کە باجی گەورە دەدەن.

ژنان لە بەشەکانی باخچەی منداڵان و پەروەردە و تەندروستی و بەتایبەتی دایەنگاکانا [ئاگابوون لە ساوایان و منداڵانی تەمەن بچوك] کاری سەرەکی دەکەن. هەر لەم بەشی ئاگابوون لە ساوایان و منداڵانی بچوك، ڕێژەی کارکردنی ژنان لە سەدا 97 . بەشێکی ئەمانەش

کارەکانیان لەدەستدەچێت پاش ئەوەی کە دایکانی ئەو ساوا و منداڵانە لە کارەکانیان دەردەکرێن یاخود ناچاردەکرێن کە کارەکانیان بەجێبهێڵن ئەو کاتە خۆیان ئاگایان لە ساوایان و منداڵەکانیان دەبێت.
کولتوری خاوەنکار لە کەرتی تایبەتیی-دا ، نادەوڵەتیی، وایکردووە کەمتر ئافرەتانیان وەرگرتووە، کاتێکیش کە وەریشیان گرتوون بە پارەی کەمتر لە پیاوانی هاوڕێکاریان، بووە ، ئەویش لەبەر ئەوەی ئافرەتان بە حوکمی بوون بە دایك یا دیکبوونیان ئەگەریی لەسەر کار دواکەوتنیان هەیە ، دووگیان دەبن ، منداڵیان نەخۆش دەکەوێت ، توندووتیژییان بەرانبەر بەکاردەهێنرێت، هەمـوو ئەمـانەش یـانی بزربوونیان لەسەرکار و بەرهەمهێنانی کەم . لەم ساتە وەختەشدا باشترین بیانوو هەیە بۆ خاوەنکار کە ژنان لەسەر کار دەرکەن ، یاخود لە ئایندەدا وەریاننەگرن. بە گوێرەی ڕاپۆرتێکی نوێ، ساڵانە 54000 ئافرەت هەر بەو هۆکارانەوە لەسەر کارەکانیان دەردەکرێن.

توندوتیژی دژ بە ژنان لە بریتانیادا بووەتە شتێکی ئاسایی هەفتەی لە 2 بۆ 3 ئـافرەت لە لایەن هاوژینەکانیانەوە، یـاخود بـرادەرە کوڕەکانیانەوە یا لە لایەن کۆنە مێردو کۆنە بۆیفرێند و یا لە لایەن خێزانەکانیانەوە، دەکوژرێن .
لەم سەردەمی کەرۆنایەشدا بەکارهێنانی توندوتیژی دژ بە ژنان لە هەموو وەختێك زیاتری کردووە. بە گوێرەی ڕاپۆرتێکی فەرمی ڕێژەی 09/04 لەو کاتەوەی کە کەرۆنا دەستیپێکردووە ڕێژەی پەیوەندیکردنی ئافرەتـان بە هێڵـی هاوکـاریی و کۆمەکپێکـردنەوە سـەبارەت بە تووندووتیژی کە بەرانبەریـان بەکـارهێنراوە، بە ڕێـژەی لە سـەدا 26.88 لەچاو پێشترا زیادیکردووە.
هەر بە گوێرەی ڕاپۆرتێکی دیکەی لەوەتی کەرۆنا هاتووە لە سەدا 47 ژنان کارەکانیان لەدەستداوە و لە سەدا 14ی دیکەیان نەرداراونەتە ماڵەوە بۆ موچەی لە سەدا 80 ی سەر کاریان ، بەڵام زەمانەتی گەڕانەوەیان بۆ سەر کارەکانیان کەمە.
لە سـەدا 69 ئەوانەی کە کـار دەکەن و موچەکەیـان کەمە ژنـانن، کە تەنها یەک لە دە کەسیان دەتوانن لە ماڵەوە کارەکانیان ئەنجامبدەن و ئەوانی دیکەیان کارەکانیان وەکو کاری پاککردنەوە و کار لە باڕ و دووکان و سوپەرمارکێت و شوێنەکانی دیکەدا و شۆفێری پاس و کاری شەمەندەفەرەکانی سەر زەوی و ژێر زەوی ، دەبێت ڕۆژانە لەسەر کار ئامادەبن ، ئا لەم بارەشدا کە لە ئێستادا لە بریتانیا شوێنەکانی سەرکار داخراون، بەشی زۆری ئەوانیش کاریان نییە.
ئەمانە هەمووی بەڵگەن کە قوربانییەکانی دەستی هاوردەکانی کەرۆنا،

بەشی هەرە زۆریان ئافرەتان، بۆیە دەتوانین بڵێن کۆرۆنا ڕێسەکەی 50 ساڵ لەمەوبەری لە بریتانیا کردەوە بە خوریی.

Zaherbaher.com

زاهیر باهیر
30/05/2020